

BRAINY RACS

Griekse gedachten en verhalen – LES 3

BRAINY RACS

III.1 Inleiding

Jongens gingen in het oude Griekenland naar school. Daar leerden ze lezen, schrijven en rekenen. Ook jij gaat in deze les Griekse letters leren schrijven en het Griekse alfabet leren kennen.

Waar schreven die Griekse jongens trouwens op? Op wastafeltjes en soms op papyrus, de voorloper van ons papier. Aan het eind van de les ga je je naam in hoofd- en kleine letters schrijven op een stukje papyrus.

III.2 Huiswerk: Griekse woorden in het Nederlands

De vorige keer heb je de Griekse hoofdletters geleerd. Welke Griekse woorden kon je nu ontcijferen?

Pak het BRAINY RACS papier van vorige week en sla het open op de bladzijde met het huiswerk (opdracht II.8): welke Nederlandse woorden staan hier?

III.3 Informatie: Een schooldag in het oude Griekenland

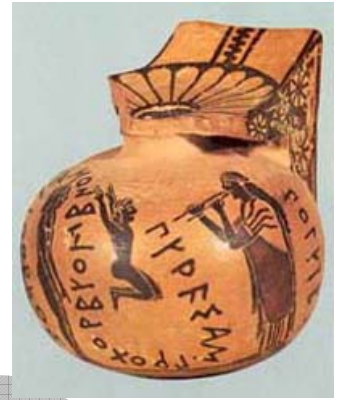
Mijn naam is Alexandros en ik ben 11 jaar. Vanmorgen vroeg, toen het net licht was, heeft mijn *paidagogos* Loukios mij naar school gebracht. Hij zit nu achterin te kijken of ik wel goed mijn best doe. Ik leer hier schrijven, lezen en rekenen en ook krijg ik muziekles: mijn lier hangt naast mij. Ik ben hier op een wastafeltje de verzen van Homeros aan het oefenen. Die moet ik uit mijn hoofd leren. Mijn leraar is streng, dus doe ik goed mijn best. Volgend jaar krijg ik ook gymles met worstelen en hardlopen. Vlak voor het donker wordt, ga ik weer naar huis. Dan eet ik samen met mijn ouders en mijn zusje. Zij krijgt thuis les zoals alle meisjes en gaat nooit naar school.

III.4 Informatie: het Griekse alfabet

Het Griekse alfabet heeft (net als het Nederlandse) een vaste volgorde. Het begint met de letters Alfa en Beta (de A en de B) en daar komt het woord 'alfabet' dus vandaan. Wij gebruiken ook nu nog namen van Griekse letters. Kijk maar eens naar het overzicht van de Griekse letters op de volgende bladzijde. En als je er geen *iota* van begrijpt, praat je toch al meer Grieks dan je misschien zelf denkt ...

III.5 Het Griekse alfabet: een overzicht

Het Griekse alfabet			
naam letter	uitspraak	HOOFD-LETTERS	kleine letters
alfa	a	A	α
bèta	b	B	β
gamma	g	Γ	γ
delta	d	Δ	δ
epsilon	e	E	ε
dzèta	dz	Z	ζ
èta	è	H	η
thèta	th	Θ	θ
iota	i	I	ι
kappa	k	K	κ
labda	l	Λ	λ
mu	m	M	μ
nu	n	N	ν
ksi	x	Ξ	ξ
omikron	o	O	ο
pi	p	Π	π
rho	r	P	ρ
sigma	s	Σ	σ / ζ
tau	t	T	τ
upsilon	u	Υ	υ
phi	f	Φ	φ
chi	ch	X	χ
psi	ps	Ψ	ψ
omega	oo	Ω	ω

III.6 Opdracht: Leer de Griekse letters schrijven!

Op het bord doe ik voor hoe je de Griekse letters moet schrijven. Schrijf ze hierboven in het schema op dezelfde manier. Vind je het leuk om thuis nog eens te oefenen? Kijk dan op de internetpagina: <http://www.koxkollum.nl/grieks/frameset.htm>. Daar schrijven de letters zichzelf!

III.7 Opdracht: maak van Griekse woorden een Nederlands woord

In het Nederlands zijn er veel woorden die zijn samengesteld uit twee oorspronkelijk Griekse woorden. Bijvoorbeeld *βίος* (het leven) en *λογος* (wetenschap) vormen samen het woord 'biologie' en dat betekent dus letterlijk 'de wetenschap van het leven'.

We gaan nu puzzelen als echte taalwetenschappers en pakken het Nederlandse woordenboek erbij. Hieronder staan Griekse woorden met hun betekenis. Welke twee Griekse woorden vormen samen een Nederlands woord? Zet die woorden bij elkaar en schrijf erachter de letterlijke betekenis van het woord op. Je kunt met één woord meerdere combinaties maken! Er zijn minstens 18 mogelijkheden!

βιβλιον = boek	κοσμος = wereld	μικρος = klein	δωρ = water
βιος = het leven	κρατος = macht	σκοπη = het zien	φιλος = houdt van
δισκος = schijf	λογος = wetenschap	σοφια = wijsheid	φωνη = stem
δημος = volk	μεγας = groot	τεχνη = techniek	χρονος = tijd
θηκη = bewaarplaats	μετρον = maat	τηλη = ver	ψυχη = ziel, geest

- 1 ..... + ... = ...
- 2 ..... + ... = ...
- 3 ..... + ... = ...
- 4 ..... + ... = ...
- 5 ..... + ... = ...
- 6 ..... + ... = ...
- 7 ..... + ... = ...
- 8 ..... + ... = ...

III.8 Opdracht: uit welke Griekse woorden bestaat dit Nederlandse woord

En nu andersom! Hier heb je een Grieks woordenboek voor nodig!

Hieronder staan uit Griekse woorden samengestelde Nederlandse woorden. Uit welke twee Griekse woorden zijn ze samengesteld en wat betekenen ze dus letterlijk?

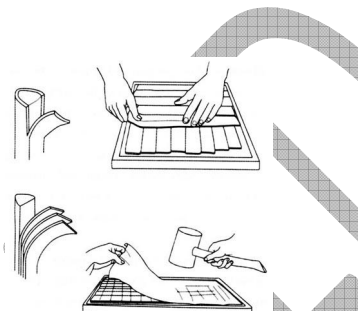
- 1 astro – naut : ..... + ... = ...
- 2 allo – chtoon : ..... + ... = ...

III.9 Informatie: Waarop schreven de oude Grieken?

Leerlingen, zoals Alexandros, schreven op wastafeltjes. Dat waren houten plankjes gevuld met (bijen)was, die gestold was, zodat je erin kon schrijven. Als pen had je een soort stift van hout. Aan de ene kant zat een scherpe punt waarmee je kon schrijven. Aan de andere kant een plat stukje waarmee je de letters weer kon uitvlakken.

Soms mochten de leerlingen met een rietpen en inkt schrijven op een stuk papyrus. Papyrus was het meest gebruikte schrijfmateriaal bij de Grieken. Het was duurder om te gebruiken dan een wasplankje. Papyrus wordt gemaakt van de stengels van de papyrusplant die in Egypte groeit. Als je wilt weten hoe dat gebeurt, kijk dan op deze site voor een filmpje:

http://www.lib.umich.edu/pap/exhibits/papyrus_making/#

Jullie krijgen een echt stukje papyrus om je naam op te schrijven in het Grieks. Oefen hieronder eerst een keer en schrijf het dan met een rietpen en inkt op de papyrus.

Schrijf hier je naam met hoofd- en kleine letters in het Grieks:

.....

III.10 Huiswerk-opdracht: welke woorden staan hier?

Welke woorden staan hier? Zet steeds achter het Griekse woord elke Griekse letter in Nederlandse letters om en zet daar weer achter het Nederlandse woord. Kijk maar naar het voorbeeld.

	Grieks woord:	omzetting:	Nederlands woord:
<i>vb</i> μεθοδος	<i>μεθοδος</i>	<i>methodos</i>	<i>methode</i>
1 κομμα	_____	_____	_____
2 βακτηριον	_____	_____	_____
3 δισκος	_____	_____	_____
4 σχολη	_____	_____	_____
5 σανδαλον	_____	_____	_____
6 πρισμα	_____	_____	_____